

І.А. Піддубний
кандидат історичних наук,
доцент кафедри нового та новітнього часу
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

І.В. Жалоба

**ІНФРАСТРУКТУРНА ПОЛІТИКА АВСТРІЙСЬКОГО
УРЯДУ НА ПІВНІЧНОМУ СХОДІ МОНАРХІЇ В ОСТАННІЙ
ЧВЕРТІ XVIII – 60-х РОКАХ XIX СТ. (НА ПРИКЛАДІ ШЛЯХІВ
СПОЛУЧЕННЯ). – ЧЕРНІВЦІ: КНИГИ–XXI, 2004. – 520 с.**

Рецензована монографія Жалоби І.В. є актуальним науковим дослідженням, оскільки є фактично першою спробою в українській історіографії проаналізувати вихідні засади, якими керувався австрійський уряд у своїй політиці щодо шляхів сполучення північно-східного регіону монархії.

Дослідження хронологічно охоплює різні за своїм загальнополітичним спрямуванням періоди внутрішнього розвитку Габсбурзької монархії – від йозефівсько-терезіанської епохи, через “систему Меттерніха” передберезневої епохи та революційні події 1848–1849 рр. до неоабсолютизму Франца Йозефа I та його ж політики лібералізації. З точки зору економічного розвитку даний час характеризувався зачатками і розвитком процесу індустріалізації держави, процесу, якого в тій чи іншій мірі зазнавали й інші тогочасні європейські країни. Через те постановка проблеми саме в такому ракурсі виглядає особливо привабливою, оскільки дає можливість оцінити, як реагував австрійський уряд у різні за своїм характером історичні зрізи на об’єктивний хід економічного розвитку. Останній в розглядуваний період, окрім низки моментів, характеризувався ще й значним стрибком у вдосконаленні традиційних шляхів сполучення – водних і ґрунтових та появою залізниць, які вчинили справжній переворот у торгово-транспортних відносинах. Звідси й особлива увага з боку австрійського уряду до так званої “комунікаційної революції”, яка відбувалася на його очах. На політиці щодо шляхів сполучення австрійського уряду не могла не позначитись і специфіка самої Габсбурзької монархії, а саме знаменита її “строкатість”. Тому уряд, разом із зовнішньополітичними чинниками, весь час мусив мати на увазі і внутрішньополітичні. Саме приклад комплексності в підході австрійського уряду до політики щодо шляхів сполучення на північному сході монархії досліджується в рецензованій монографії.

Монографічне дослідження виконане із залученням широкого кола різноманітних джерел. Автор використав неопубліковані джерела з Австрійського державного архіву (м. Відень), Державного архіву Чернівецької області, Центрального державного історичного архіву України (Києва та Львова) тощо. Значна частина джерел вводиться в науковий обіг вперше.

Передусім також варто відзначити використання матеріалів періодичних видань того часу, багатий перелік яких засвідчує добросовісність дослідника при підготовці роботи, його прагнення всебічно вивчити й осмислити проблему, перш ніж робити узагальнюючі висновки.

Використання широкого спектру джерел, залучення сучасної історіографії (української і зарубіжної), дало автору можливість досить глибоко розкрити поставлені в роботі проблеми. І. Жалоба, на прикладі Галичини та Буковини, показує як австрійський уряд, завдяки вдосконаленню ґрунтових і водних шляхів, прагнув вирішувати питання економічного і політичного характеру. Саме в розглядуваний період були якісно поліпшені, а саме шосовані, головні ґрунтові артерії північно-східної частини монархії, проведені роботи з регулювання та очищення водних шляхів і перші спроби з налагодження пароплавного руху на Віслі та Дністрі.

Цілком особливе місце відводиться в дослідженні залізничній політиці. Вказується, що в розглядуваний період у ній спостерігалось коливання від політики приватних залізниць до політики державних залізниць “єри Кюбека” і повернення знову до політики активного заохочення приватної ініціативи в залізничну сферу в період “ґрюндерської лихоманки”. Протягом 30–60-х років ХІХ ст. були побудовані головні залізничні магістралі, які зв’язали Відень з Краковом, Львовом, Чернівцями та поставили його в безпосереднє сполучення з важливішими чорноморськими портами – Одесою й Галацом. Автор слушно зупиняється і на міжнародно-політичних аспектах, які поставали в процесі будівництва залізниць, насамперед при їх наближенні до кордонів. Звідси увага до таких питань, як сполучення австрійських залізниць із пруськими, російськими та молдовськими, а також позиції щодо можливої експансії Австрії в залізничну сферу Молдови.

Практичне значення монографії полягає в тому, що матеріали і висновки дослідження можуть бути використані при підготовці узагальнюючих праць з історії торгівлі, транспорту, історії України, Румунії, Австрії, Польщі, Росії, Буковини та Галичини, а також при читанні загальноісторичних і спеціальних курсів, проведенні

семінарських занять зі студентами та аспірантами історичних факультетів вузів.